

Forfatterløbebåndet

Af Karen Skovmand

At erkende sig selv som forfatter er at deltage i et maraton – resten af livet. Disse noter er tænkt som hjælp til denne proces. En hjælp til hver dag at tvinge dig op på løbebåndet og kæmpe dig igennem dagens etape. En brugsanvisning.

Indhold

1. Slutmålet.....	1
Opgave: Definer din langsigtede strategi:	2
2. Det tekniske: Word eller hvad?.....	2
3. Hvilken genre og skrivestil?.....	4
Opgave: Beskriv dit miljø.....	4
4. Beskriv dine personer	5
Opgave: Beskriv dine personer	5
5. Hvilken slags handling?.....	6
Opgave: Skarp handling	7
6. Skriv ordentligt.....	8
Opgave: Beskrivelse gennem handling	8
7. Skriv nu!	9
Hvad skal jeg skrive?	9

1. Slutmålet

Hvad er din drøm? Hedder det Gyldendal, massiv markedsføring, filmrettigheder, legater, *fame*? For så må du hellere stige af dette løbebånd og finde et andet.

Lad os være realistiske: dansk er et lille sprog med høje bogpriser og få læsere. Kun uretfærdigt få kan leve af at skrive. Du må derfor stille dig selv spørgsmålet: **Hvorfor skriver jeg?** Er der noget andet på spil? Kan jeg leve uden berømmelsen og pengene?

Når først du har erkendt dette, er det faktisk nemt at blive udgivet. Du behøver fx ikke noget forlag. Du kan selv udgive dine bøger, og hvis du gør det som e-bøger, er det ganske billigt. Det er nogenlunde nemt at sætte bøgerne til salg, men du kan også tage skridtet fuldt ud og forære dem væk, fx på din egen hjemmeside.

Eneste problem er at du kommer til at mangle en redaktør. Selv den bedste forfatter skriver ikke en perfekt bog. Der er altid et eller andet, som måske fungerede i hovedet, men som roder på papiret. Redaktøren holder øje med den slags. Holder øje med om du er kommet til

at bruge samme ord eller vending flere gange på få sider, om du har puttet for meget handling på for lidt tid, eller måske bare lader den gå i tomgang, byttet om på solopgang og solnedgang, folks øjenfarve osv.

Du kan købe dig til en redaktør, men mindre kan gøre det. Find minimum én kompetent medlæser med modet til at stoppe dig, hvis din tekst ikke er parat!

Opgave: Definer din langsigtede strategi:

Besvar spørgsmålet: Hvorfor skriver jeg?

Overvej dernæst hvad du vil gøre med det (halv)færdige manuskript. Hvordan vil du få den nødvendige kritik undervejs?

Og endelig: Hvilken strategi vil du anvende hvis du ikke hurtigt får dit manuskript antaget?

2. Det tekniske: Word eller hvad?

Du skriver nok på en computer og i et tekstbehandlingsprogram, fx Word. Fint, hvis du er den type forfatter, der starter på første side og slutter på sidste.

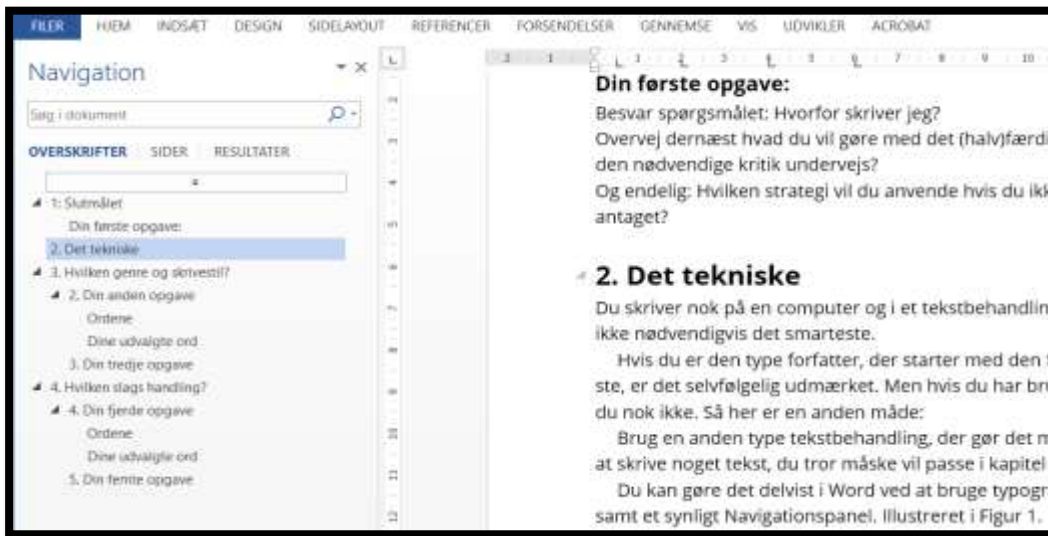
Det er du nok ikke, så her er nogle tips:

Brug et program der gør det muligt at skrive fragmenteret. Dvs. skrive kapitel 7, også selv om du ikke er færdig med kapitlerne 1-6.

Du kan gøre det delvist i Word ved at bruge typografierne til Overskrift 1, 2 osv., samt et synligt Navigationspanel. Illustreret i Figur 1.

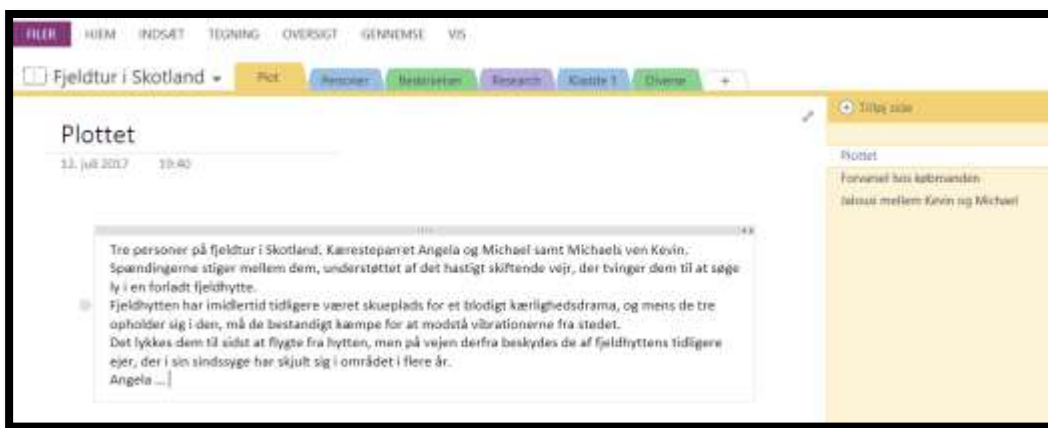
Du kan gøre det bedre i OneNote, en del af Officepakken. Her kan du arbejde i forskellige hovedtekster og disses underafdelinger, demonstreret i Figur 2. Det giver dig mulighed for at skrive mere kreativt og først senere samle de mange småtekster til en sammenhængende historie.

Det samme kan du med programmet Scrivener, men dette er meget mere end det. Her kan du skrive kladder, skrive og springe frit i tekstens rækkefølge, men også supplere med personbeskrivelse og meget mere. En god eksporterings-funktion gør det muligt at skabe et word-manuskript ud af kladdestumperne, når du har markeret dem som færdige. Scrivener (<http://www.literatureandlatte.com>) er til alle platforme og koster normalt ca. 270 kr., men du kan få 50% rabat hvis du deltager i skrivefænomenet NaNoWriMo (<http://nanowrimo.org/sponsor-offers>). Se figur 3 for et skærmbillede.

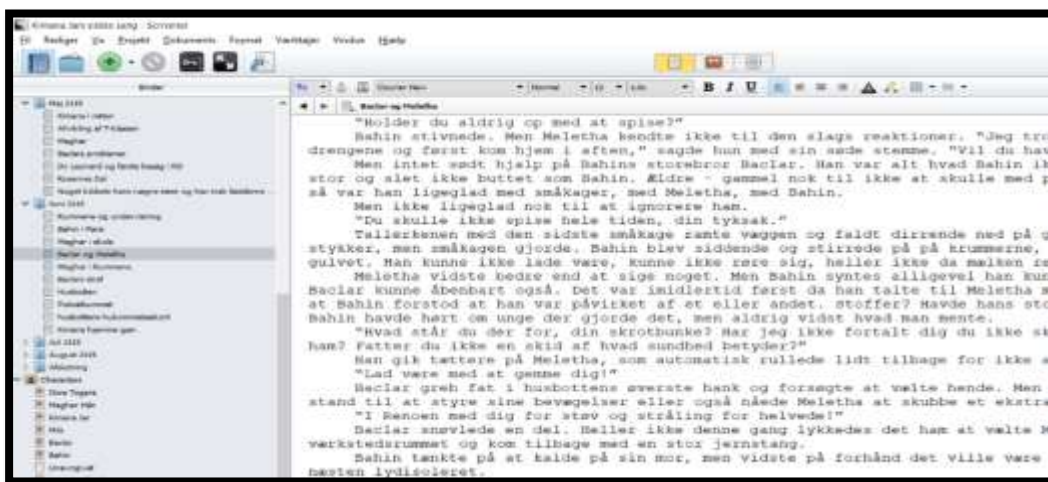
Figur 1.

Brug Word's typografier til at holde styr på indholdet. Gør navigationsruden synligt med Vis/Navigationsrude. Du kan flytte om på tekstens elementer ved at trække i dem i navigationsruden.

Figur 2.

OneNote – egentlig beregnet til at tage noter med, men også godt til at organisere skrivearbejdet med. De vandrette faner er til hovedoverskrifterne, og de lodrette til højre er underafdelingerne

Figur 3.

Scrivener. Et professionelt forfatterværktøj, der forsøger at rumme det hele i én fil. Lidt overvældende, men meget tidsbesparende og inspirerende, når man først kender det.

3. Hvilken genre og skrivestil?

Du er nødt til at definere din **genre**, om ikke for andet så fordi boghandlerne, også dem på nettet, kræver det. Genre, målgruppe osv.

Der er mange genrer, og jeg nævner her kun dem jeg lige kan komme i tanker om:

Fantasy – Science Fiction – Krimi – Gyser – Humoristisk – Historisk – Kærlighed. Og så selvfølgelig Den Store Samtidsroman.

Valget af genre betyder noget for din **miljøbeskrivelse**. Beskrivelser bliver nemt kedelige og skal ikke overdrives, men de kan ikke undværes. Foregår din historie på en fremmed, fjendtlig planet? Eller blandt kloakarbejdere i 50'ernes København? Her skal tillægsord (= adjektiver) anvendes, og de skal anvendes godt.

Så er der **målgruppen**. Er det til børn eller voksne? Det betyder ikke meget for din historie, kun din skrivestil. Til børn skal du skrive bedre og tydeligere, så enkelt er det.

Der er også **fortællestilen**. Der er mange, men for mig er der kun to vigtige: jeg-fortælleren eller den nogenlunde alvidende fortæller.

Jeg-fortælleren: god til begynder-forfatteren. Det er nemmere både for dig selv og for din læser at identificere sig med hovedpersonen. Du ser/lytter/føler gennem din hovedperson mens du skriver, og det tvinger dig til at sanse som din hovedperson. Plus at det giver din historie et ekstra lag, idet din hovedperson kun ved hvad hun selv ser/hører/føler, uanset hvad du selv ved eller din læser gætter.

Den nogenlunde alvidende fortæller: Fortælleren behøver selvfølgelig heller ikke vide alt, men denne skrivestil gør det vidunderlig nemt at springe mellem forskellige personer og situationer. Svær at mestre i begyndelsen, men dejlig når man har vænnet sig til det.

Opgave: Beskriv dit miljø

Nedenfor følger en hulens masse ord indsat i en tekstboks. Udvælg 10 ord, som du tror du vil kunne bruge til at beskrive dit miljø med. Indskriv dem i den (indtil nu) tomme tekstboks til sidst i dette afsnit.

Ordene

håndskrift, tromme, kølig, klipper, værdigt, klor, tilforladelig, grantræ, smilehuller, ørken, sang, skyer, varm, ruin, drøm, nymodens, måne, glinsende, kat, flødeskum, Chopin, cognac, underkop, pram, muldjord, citronsaft, skarp, tryksværte, sort, blind, hjælpsom, krystalglas, glasklar, jordbær, lyst, granit, kamin, dyster, spindelvæv, bjerg, univers, brød, tysk, brutal, krostue, stjerne, fyrtårn, magisk, rød, koloni, luft, storm, skinger, spinet, støv, æbleblomst, aske, krypt, skrøbelig, slette, Paris, regndråbe, underjordisk, brændenælde, neonlys, kilde, lysning, mild, mælk, vintergæk, roser, skumring, blå, fugtig, tyngdekraft, kvistkammer, susen, pakhús, græs, læber

Dine udvalgte ord

Brug ordene

Du har nok fornemmet det komme ... Nu skal du skrive en kort, sammenhængende tekst, hvori du beskriver en mindre del af det "miljø" man vil møde i din historie. Brug alle 10 ord ovenfor. Skriv specifikt, altså som del af en færdig tekst, og ikke generelt.

4. Beskriv dine personer

Det er det indre der tæller, siger man. Men et ydre signalement er nu også yderst nødvendigt. Læseren skal have en mulighed for at se personerne for sig.

Det indre, personligheden, er noget sværere. Folk kan være ærlige, venlige, ondskabsfulde osv., men ser jo ikke altid sådan ud. Så hvordan får du det med på en naturlig måde? Prøv dig frem.

Opgave: Beskriv dine personer

Som før får du først nogle ord serveret. Ud af disse vælger du 10.

Ordene

nådesløs, velskabt, gebrokkent, slesk, smidig, arrig, værdigt, tilforladelig, smilehuller, varm, skarp, blind, dyster, tysk, brutal, skinger, skrøbelig, mild, læber, læderstøvler, sved, håndled, muskuløs, omhyggelig, håndskrift, kølig, strikkepind, hvæsen, træningsdragt, anklagende, sejlbåd, jagtkniv, mine, ryste, hånd, nymodens, Chopin, cognac, underkop, tryksvæerte, hjælpsom, jordbær, brød, rød, roser, øjne

Dine udvalgte ord

Brug ordene

Som før ... Beskriv et møde mellem to af dine personer, hvor du får anvendt alle 10 ord fra før samt gerne flere. Hvis muligt, så brug samme miljø som du tidligere har beskrevet.

5. Hvilken slags handling?

Du har nok en overordnet idé til din historie. Noget skal ske. Men hvad?

Det gode er at du ikke behøver have det afgørende plot parat før du begynder at skrive. Men du er nødt til at have en idé om hvor du bevæger dig hen.

Ikke alle plots er store og omvæltende. Måske handler din bog bare om et ungt menneske der finder sig et ståsted i tilværelsen.

Men: Ked ikke din læser! Der er så meget andet godt at foretage sig udover at læse en bog. Du er nødt til at skrive spændende. Der behøver ikke være vold, trolde, drab osv. på hver eneste side, men der skal ikke være særlig langt imellem de mest spændende episoder.

De enkelte episoder behøver ikke hænge sammen med dit hovedplot. Tænk på Harry Potter, der samtidig med sin årelange kamp mod Voldemort får tid til at dyrke Quidditch, drille sin fætter Dudley, forelske sig i først den ene, så den anden osv.

Du skal derfor arbejde på at finde miniplots, stumper af spændende handling, som du derefter kan flette ind i din overordnede handling.

Opgave: Skarp handling

Nedenfor er der igen en hulens masse ord. Som før skal du nu udvælge 10 ord, som du tror du vil kunne anvende i en af dine handlingsbeskrivelser. Indsæt dem i den tomme tekstboks neden under den første.

Ordene

håndskrift, tromme, kølig, ørken, pram, bjerg, krostue, fyrtårn, krypt, kilde, tyngdekraft, kvistkammer, pakhus, kuvert, strikkepind, nådesløs, drøn, lårbensknogle, kanal, kniv, hvæsen, vandpumpe, træningsdragt, øredøvende, ekko, panisk, paryk, vabel, bro, beskyttelsesdragt, anklagende, spøgelse, plov, nyfødt, motelværelse, sejlbåd, velskabt, skutte, gebrokkent, slesk, jagtkniv, størknet, drukne, dump, lavine, sitren, instrumentbræt, cykelkæde, mine, rovfugl, ryste, forfædre, overnaturlig, smidig, destruktion, lerkrukke, hesteryg, kuffert, jordskælv, arrig, harpe, hånd, lift, aske

Dine udvalgte ord

Det er nu det sker!

Nu gælder det handlingen, og den skal være skarp. Læseren skal mærke hver og en af de følelser personerne føler – knive der flænses, ord der sårer, kulde der isner, blomster der beruser. Osv.

Skriv nedenfor en stump handlingsmættet tekst, der vil kunne optræde ethvert sted i din historie – slutningen, midten – du bestemmer. Brug de fleste af de 10 ord. Brug også mindst én af de personer du tidligere har beskrevet og gerne også samme miljø.

6. Skriv ordentligt

Du kan sikkert godt skrive godt, så derfor er her kun et par småtips.

Læs jævnlgt højt af hvad du har skrevet. Indspil gerne dig selv og lyt derefter. Lyt efter rytmen i sproget, bogstavrim, varierende sætningsopbygning, længden af sætningerne.

Skriv kort(ere) end du ellers ville have gjort. Læseren gider ikke lange passager med tanker og ligegyldige overvejelser.

Sidst – du kender det nok. *Show it, don't tell it*. Fortæl ikke læseren hvordan hun skal opfatte historien. Skriv historien i stedet.

Opgave: Beskrivelse gennem handling

Overvej de vigtigste af dine personer. Hvem er den ondeste? Hvordan er vedkommendes personlighed? Hvilken betydning har ondskaben for historiens handling?

Skriv nu en kort tekst hvor du beskriver personen for første gang for læseren. Men udelad ondskaben. Tilsæt i stedet en stump handling der afslører personens onde tendenser.

Du må gerne skrive i tekstboksen nedenfor. Eller på et større stykke papir.

7. Skriv nu!

Du har faktisk det hele nu. Du skal bare i gang.

Forfatterløbebåndet kræver at du løber hver dag. Du behøver ikke løbe længe, men hvis du ikke beskæftiger dig med din historie stort set hver dag, **glemmer du den**. At skrive 15 minutter hver dag er bedre end at skrive 6 timer hver søndag. Allerbedst er at kunne arbejde 3-4 timer hver dag (ikke mere, så bliver man sindssyg), men den mulighed har man jo ikke altid.

Husk at dit vigtigste arbejdsredskab er din underbevidsthed. Det er her historien skabes, hvorefter inspirationen bobler videre til resten af dig. Men din underbevidsthed kan ikke arbejde uden næring. Giv den næring ved at tænke meget på din historie, på detaljer, personer osv. Giv den arbejdsro ved at læse (andres) bøger, se gode film, være åben over for alle typer indtryk.

Og frem for alt ved at skrive. At skrive dagligt er den nødvendige træning for at du kan gennemføre det maraton som et manuskript udgør. Det kan tage mange måneder, ofte år, at skrive et færdigt manuskript. Det kræver både muskler og udholdenhed. Op på løbebåndet!

Nedenfor finder du nogle metoder til at gøre løbebåndet mere attraktivt. Brug dem eller find dine egne metoder.

Hvad skal jeg skrive?

Det er nok det værste som forfatter. Alt er parat, handling, personer, computer, arbejdsro – og så kan man ikke skrive. For hvad er nu det helt rigtige at skrive?

Metode 1

Lad være med at skrive! Skriv udenom selve teksten.

Find fx en af dine bipersoner og skriv om vedkommendes første skoledag eller hvordan aftensmaden forløber hjemme hos personens familie.

Det gavner som sådan ikke den rigtige tekst. Men mens du arbejder, får din underbevidsthed den vidunderligste inspiration. Og lige pludselig har bipersonen måske udviklet sig, så du reelt har brugbar tekst.

Metode 2

Skriv om det du vil skrive. Som jeg skrev tidligere, er det ikke nok med én hovedhandling. Du er nødt til at have mange små handlinger. Udvælg en af disse, og beskriv hvad der skal være i den pågældende stump tekst. Hvad sker der, hvem er med, hvor er de henne, osv.

Slut af med at skrive den færdige stump tekst. Evt. kan du gemme dette til næste dags arbejde.

Metode 3

Det er faktisk vigtigt ikke at skrive for længe. Før du ved af det, hænger dit manuskript dig ud af halsen.

Derfor kan du i perioder begrænse din skrivetid. Sæt en alarm til fx 25 minutter, og så må du altså kun skrive i de minutter. Bagefter skal du lave noget helt andet.

Det er i øvrigt ligegyldigt hvad du skriver, så længe din skrivning har en relation til din historie.

Du kan selvfølgelig godt arbejde videre senere på resultatet af skrivningen. Bare du mærker presset fra det tikkende ur mens du skriver.

Metode 4

Krop og sjæl hænger faktisk sammen, og for meget arbejde foran skærmen dur ikke. Sæt en alarm til fx 15 minutter, skriv intenst i disse minutter – ligesom ved metode 3 er det lige meget om du skriver brugbar tekst, bare den har en relation til din historie.

Når de 15 minutter er gået, skal du op og bevæge dig. Lav armbøjninger, høje knæbøjninger, et eller andet der får din puls op i 2-3 minutter.

Derefter skal du helst tilbage igen.

Metode 5

Skriv ikke! Tal! Tal din historie! Fortæl den til dig selv mens du traver rundt i stuen. Du kan selvfølgelig også trave rundt ude i verden, men så skal du foregive en telefonsamtale, så folk ikke tror du er blevet alt for sindssyg.

Husk at alle historier har rod i den fortalte fortælling. Vi sad sammen omkring bålet i vores fælles urtid, og stammens historiefortæller – dig – skabte billeder og handling ud af flammernes vilde bevægelser.

Husk også at skrive ned før du glemmer.

Metode 6

Hvad er det vigtigste i din historie? Hvad var det nu hovedplottet var?

Skriv disse centrale scener før du arbejder med alt det kedelige. Det er sjovere for dig + det gør det nemmere for dig siden hen at tilrettelægge handlingen op til klimakset.

Metode 7

Find nogle skrivevenner. Aftal at skrive sammen (uden at forstyrre hinanden). Hjælp hinanden med at opstille delmål og at nå dem. Læs (lidt) op for hinanden.